

Dobrik István

„A tudós agyával, a költő szívével, a festő szemével...”

Gondolatok Fazekas Balogh István művészetéről

A sárospataki tanítóképző tanáraitól mindig többet várt el a kollektív lelkiismeret, hiszen a jövő letéteményeseinek, a gyermekek oktatásával-nevelésével foglalkozó óvodapedagógusok, tanítók, tanítónők képzéséért tartoztak számadással. Ha valahol szükség volt a ma sokszor hangoztatott holisztikus szemléletre, a belső üzenetre való felelős figyelemre, a személyiség teljességének kibontását segítő pedagógiára, akkor ebben a küldetésben ez nélkülözhetetlennek bizonyult. A legendás pataki tanárok a választott szakterületük magas szintű ismeretén túl erről voltak ismeretesek. Tudták a cseppben láttatni a tengert, élményszerűen megértetni a „minden mindenk által determinált” világot, hirdetni az isteni célszerűség mellett a következetes és okszerű értelmezését a létezésnek, példát mutatni emberségben, csillagokhoz mérni a parányit, óriásnak láttatni emberségünket.

Nem is volt könnyű dolga annak, aki e felemelő célok közelébe került, aki az elődök példás életének tanító súlyával a tanítóképzésért való küldetést választotta. A művészet és a tudomány talán soha nem volt annyira összhangban a magyar pedagógiában, mint itt. Talán sehol nem volt annyira kézenfekvő, hogy a tudomány haladását a szépség szeretete, az ismeretek pontosságát az érzelmek gyengédsége kell, hogy kísérelje. Ezért is volt sok tanára a Bodrog-parti Athénnek nyitott, tudós és érzékeny, felelősen gondolkozó ember. Az egyetlen életük, pályájuk íve volt a teremtett mű maga. Nem is lehetett darabokra szedni és elválasztani egymástól tudományos, művészeti, pedagógiai munkásságukat, amelynek nemes foglalatát életük erkölcsi tartása adta.

Erre az útra volt predesztinált, ezt az utat választotta Balogh István is, több mint negyed százada. A szülőhely Egertől Derecskén, Berettyóújfalun, Debrecenen és Nyíregyházán át tanító út vezetett Sárospatakig. Fontos stációk ezek mind személyes sorsát, mind pályaválasztását, mind világszemléletének alakulását illetően. Az élet kezdeti, fiatal sodrában a gyermekkor megpróbáltatásait enyhítő engesztelő örömök, a megszívlelendő tanácsok eligazító ereje és jövőt meghatározó választások kihívásai csiszolták sokfelé nyitott és érzékeny, halk szavúan következetes személyiségét.

Pályafutását a művészetek iránti fogékonyság, a kutató-kísérletező szellem, a kritikus attitűd, a türelmes érzékenység és az érzelmeket zabolázó rend keresése egyaránt jellemzi. Meghatározó és példát adó minta volt számára tanárainak hitvallása, a tehetőség gondozás és a művészeti nevelés iránti elkötelezettsége. Így Pál Gyula szociálisan érzékeny festői magatartása, a küzdelmes sorsok iránt mélyen érző empátiája, mindezeknek lélekből fakadó képi kifejezése, a színkezelés expresszív de fegyelmezett formája, amely indító élménye lehetett a művészet erejére ébredő öntudatának. A rajz tanításában a század hetvenes éveiben már erőteljesen ható reformok, a vizuális meg-

ismerés korszerű elvei, a képalakítás nyelvi alapvetéseire irányuló törekvések szintén erőteljesen hatottak a nyitott szellemű fiatalra, így Sánta László művészetet értelmező magatartása, de meghatározóan a vizuális nevelés nagyszerű alakjának Balogh Jenőnek a rajztanítást új alapokra helyező posztulátumai. Az 1970-ben megjelent *A vizuális nevelés pedagógiája* c. könyve nélkülözhetetlen olvasmánya volt ekkor minden nyitott szívű fiatal szakembernek.

A hetvenes, nyolcvanas években a festészet, grafika és a plasztika egyaránt foglalkoztatták. Ez idő tájt elsősorban az alkalmazott grafika területén kapott megbízások és feladatok ösztönözték munkára, de jó magam is emlékszem izgalmas szobrászati, plasztikai próbálkozásaira. Annak, hogy végül is a hagyományos grafikai technikákra alapozva, a szerigráfián át a computer grafikáig jutott el, annak több oka is lehetett. Egyrészt alkati, érzelmi és gondolkodásbeli attitűdje, amely a formaképzésekben, kompozíciós kísérletekben a hét szabad művészetben belül, elsősorban az aritmetika, geometriai és zene iránt mutatott affinitást. Másrészt a világ új képének vonzása, amely az illusztratív, narratív közlésmódon túllépve a megértés korszerű mivoltát a tudományos és művészeti megismerés egyesülésében, összjátékában vélte felfedezni, amelyre egyaránt jellemző az információ és a költői vízió. Ezért juthatott el gondolkodásában pedagógiai és alkotói szándékában a természet vízió-asszociatív analízisétől, a belső tudatalatti érzések pszichikai automatizmusának divatján át az új világ alakzatainak ösvényei között a jelentésekkel megtermékenyített formaköltészetig. A fotográfia a film képzőművészeti felhasználásából fakadó dinamikus ikonográfia, a montázs időskijainak rétegezett jelentéstartományja, a számítógép virtuális katedrálisának építőkövei és végtelen tárháza egyaránt meghatározta művészetteremtő akarátának tárgyiasulását. Ezekből adódik alkotásainak több szálon futó tartalmi és formai eklektikája. Hiszen neki is a pályája összetettségében rejlenek értékei, amelynek ugyanúgy része pedagógiai munkássága, művekre figyelő, művekért rajongó, műveket teremtő magatartása, mint emberi értékekre, emberségre figyelő művészeti-közéleti tevékenysége. Jellemzi ezt a munkásságot a saját sorsának szimbólumokban felmutatott tanulsága ugyan úgy, mint a tökéletességre áhítozó emberi szellemnek az egyéni mítoszban szépet kereső magányossága. Balogh István (aki néhány éve felvette a Fazekas előnevet), komolyan vette korának intelmét, hogy azokat a javakat, amelyeket a tudomány és technika megfogható közelségbe hozott, csak úgy tudjuk az érzések mélységével felruházni, ezáltal és ezek által életünket gazdagabbá tenni, ha minden képességünket a teljesség igényével aknázzuk ki. Ha a *„tudós agyával, a költő szívével és a festő szemével”* tesszük magunkévá ezt az újonnan felkínált valóságot, értelmezzük korunkat. Ezt példázzák, és erre tesznek kísérletet a zene igézetében fogant számítógépes grafikái, montázsai, betűképei, az alternatív művészeti akciókban való közreműködése és nem utolsósorban tanári munkája, amelynek felmutató erejétől értékzavaros világunkban ma segélykérően többet vár el a kollektív lelkiismeret.

Balogh István Egerben született, 1952. április 2-án. A kisgyermekkorai hányatottság után iparos családban nőtt fel a Hajdú-Bihar megyei Derecskén. Itt jár általános iskolába, majd az ifjúkor másik színhelye Debrecen, és egy évig Berettyóújfalu, ahol géplakatosi (1969) és érettségi bizonyítványt szerez (1971). Tanulóként, majd szakmunkásként dolgozott a Vagonygyárban, a Medicor Művekben, a Mezőgazdasági Gépgyárban és a 6.

sz. Volánánál. Az ábrázolás első komolyabb leckéit egy keramikus iparművésztől, Nagy Lászlótól kapta a derecskei képzőművészeti szakkörben a 60-as évek második felében. Az önkifejezés igénye és a művészet iránti érdeklődése a zene, a tánc, a színház területén is tanulmányokra készítették. A sokoldalúság és a szintetikus gondolkodásra való hajlam gyökerei innen eredeztethetők. Kalocsai katonáskodás után, 1972-1976 között a nyíregyházi tanárképző főiskolán tanult, ahol matematika-rajz szakos diplomát szerzett. Tanárai közül elsősorban Pál Gyula festőművész és a művészettörténetet oktató Sánta László voltak rá hatással. 1988-ban a Magyar Képzőművészeti Főiskola rendkívüli tagozatán újabb diplomával gazdagodott (művészeti rajz, művészettörténet, szerkesztő és ábrázoló geometria). Számára emlékezetes tanárai: Patay László, Balogh Jenő, Cziffka Péter, Kólya Dániel, Baticz Levente és Vecsey Csaba. 1974-ben kötött házasságot Molnár Irénnel, akivel Sárospatakon alapított családot, és aki két gyermeküknek adott életet. István (1977) iparművész, Zsuzsa (1981) építészmérnök lett. Sárospataki éveit a Szakmunkásképző Intézetben kezdte 1976-ban rajz, művészettörténet és matematika oktatásával, majd A Művelődés Házában közművelődési tevékenységgel folytatta 1982-1984 között. Ezután hívták meg a Comenius Tanítóképző Főiskola Művészeti Nevelési Tanszékére, ahol képzőművészeti tantárgyakat oktat jelenleg főiskolai docensként. Művészetpedagógiai tevékenysége mellett fokozatosan és egyre erőteljesebben vált a helyi és regionális képzőművészeti élet szereplőjévé. Ebben bátorító szerepe volt és van festőművész feleségének és a pataki alkotótársaknak is.

Egyéni kiállításai: 1999, Eger, Bródy Sándor Megyei Könyvtár; 1999, Debrecen, Nagytemplom Galéria; 1999, Sárospatak, Comenius Tanítóképző Főiskola, Part Galéria; 2003, Balassagyarmat, Szerbtemplom; 2003, Kecskeméti Főiskola; 2004, Nyíregyháza, Szent István Könyvesbolt galériája; 2008, Miskolc, Fazekas-Istvánffy Művészeti Iskola; 2008, Miskolc, Teleki Tehetséggondozó Kollégium.

Jelentősebb csoportos kiállításai: 1973, Derecske, Kultúrház; 1979, Nyíregyháza, Tanárképző Főiskola, Kollégiumi klub; 1985, „Emberek és utak” Sárospatak, A Művelődés Háza; 1985, Kaposvár, Somogyi Képtár; 1988, Berettyóújfalú, Művelődési Ház; 1989, I. Zempléni Nyári Tárlat, Sárospatak, Sárospataki Képtár; 1991, II. Zempléni Nyári Tárlat, Sátoraljaújhely, Kazinczy Múzeum; 1993, III. Zempléni Nyári Tárlat, Szerencs, Rákóczi Vár; 1994, Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum; 1994, „Pál Gyula és tanítványai” Sepsiszentgyörgy; 1995, „Sárospataki festők kiállítása” Sátoraljaújhely, Művelődési Ház Galériája; 1996, IV. Zempléni Nyári Tárlat, Tokaj, Tokaji Galéria; 1997, „Kortárs magyar képzőművészek kiállítása” Tóketerebes, Zemplínske Múzeum; 1998, Miskolc, Mini Galéria; 1998, V. Zempléni Nyári Tárlat, Sárospatak, Sárospataki Képtár; 1999, Nyíregyháza, Városi Galéria; 1999, Nemzetközi Post Mail Art Biennále, Hajdúszoboszló, Szoboszlói Galéria; 1999, XV. Miskolci Téli Tárlat, Miskolci Galéria; 2000, XX. Országos Grafikai Biennále, Miskolci Galéria; 2000, „Matricák 2000” Budapest, Vígadó Galéria; 2000, „Ezredvégi Hangulatok” Szeged, Kép-Szín Galéria; 2001, „Etűdök a kortárs művészekről”, Szeged, Wagner Teaház; 2001, XVI. Miskolci Téli Tárlat; 2002. „In Transit” Soest (Németország); 2003, XVII. Miskolci Téli Tárlat, Miskolci Galéria; 2004, „Itthon a hazában, otthon Európában” Nyíregyházi Főiskola, Bessenyei Aula; 2004, „Matricák 2004” Kisméretű Elektrografikák 3. Nemzetközi Kiállítása, Budapest, Vasarely Múzeum; 2006, Sárospataki kortárs képzőművészeti kiállítás, KAPU Galéria, Sárospatak; 2006, „Részletek” Sárospatak, PART

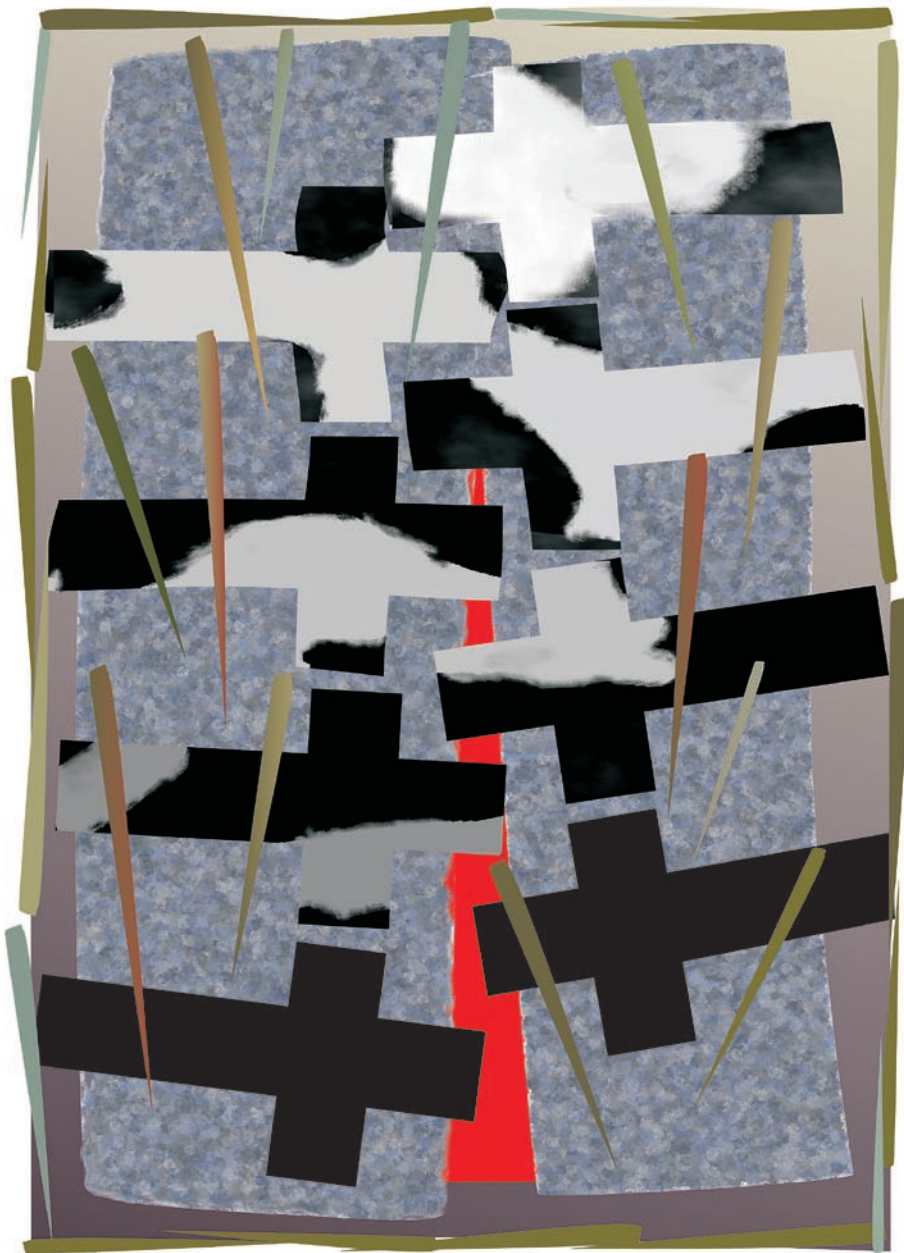
Galéria; 2007, IX. Zempléni Nyári Tárlat, Sárospatak, A Művelődés Háza; 2008, „Modernek egy régi faluban” Sajókaza, Radvánszky kastély; 2008, „HÁR(OM)MAN” ArtÉrt Galéria, Sárospatak; 2008, VIII. Nagykaposi Őszi Szalon, Nagykapos (Vel'ké Kapušany), Szlovákia.

Alternatív képzőművészeti akciók: Hangulatfesztivál és utcafestészet (Kaposvár, 2006, 2007, 2008); Sárospataki Városi kép projekt (feLugossy Lászlóval és Csetneki Józseffel közösen, 2004, 2006, 2008); A Magyar Festészet Napja alkalmából létrejött action-painting (Molnár Irénnel, feLugossy Lászlóval és Csetneki Józseffel közösen, Sárospatak, 2007, 2008); Performanszok (Sárospatak, 2001, 2004, 2006, 2008, Kaposvár 2006, feLugossy Lászlóval és Csetneki Józseffel közösen); A miskolci Spanyolnátha online művészeti médium és a „Légyott...” email art antológia (2001-2008).

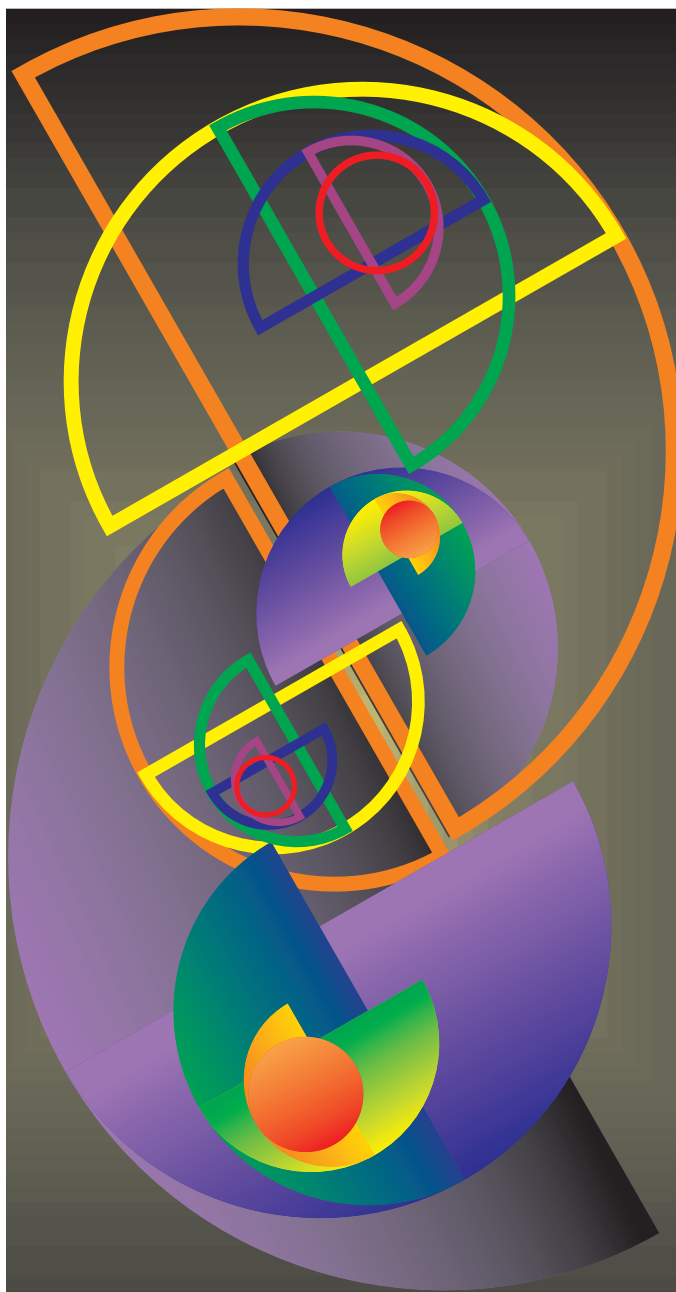
Díjak: V. Zempléni Nyári Tárlat, Sárospatak, Sárospataki Képtár, 1998. – az OTP különdíja; IX. Zempléni Nyári Tárlat. Sárospatak, A Művelődés Háza, 2007. – Sárospatak város díja.

Action-painting, 2008

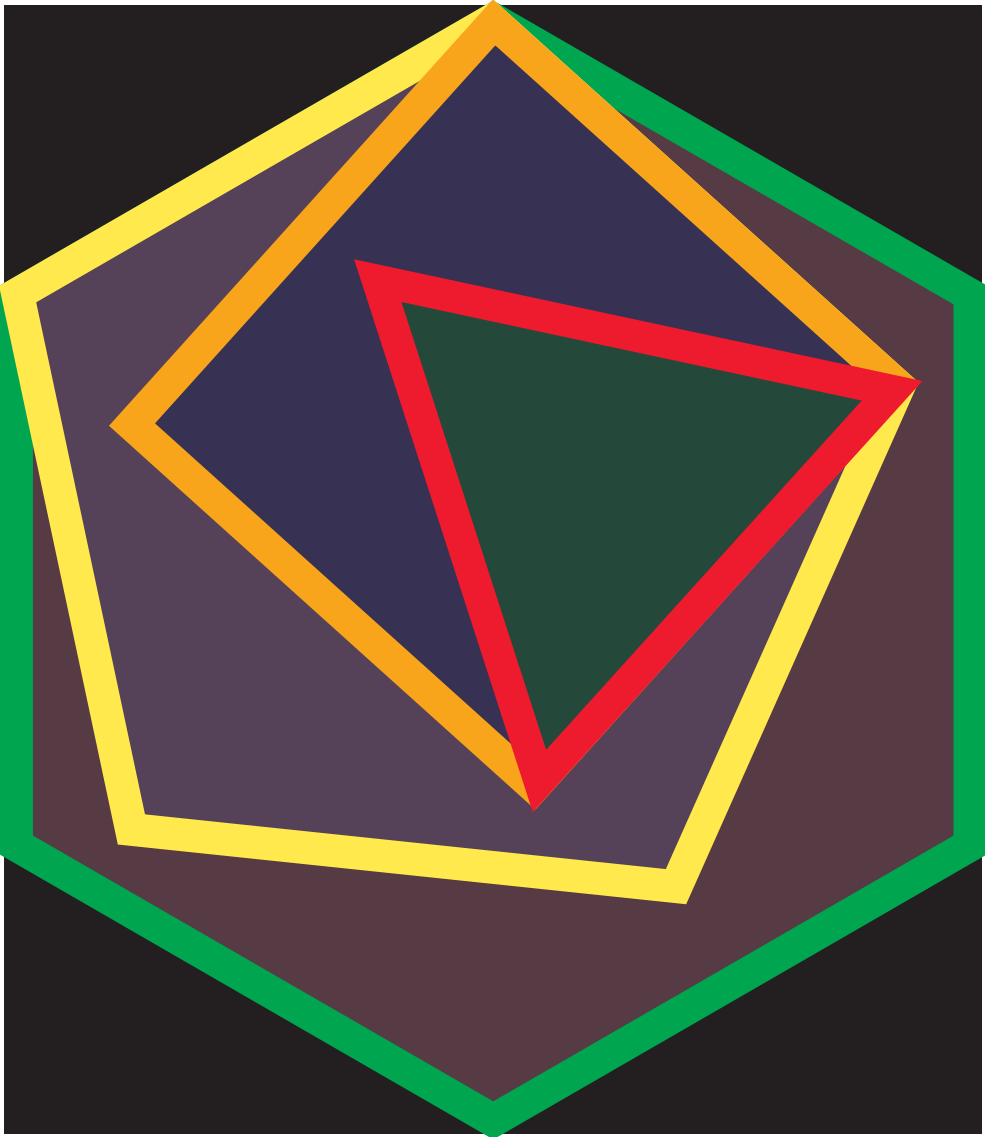
Zip-fastener (PC-graf., 24x17,5 cm, 2004.)

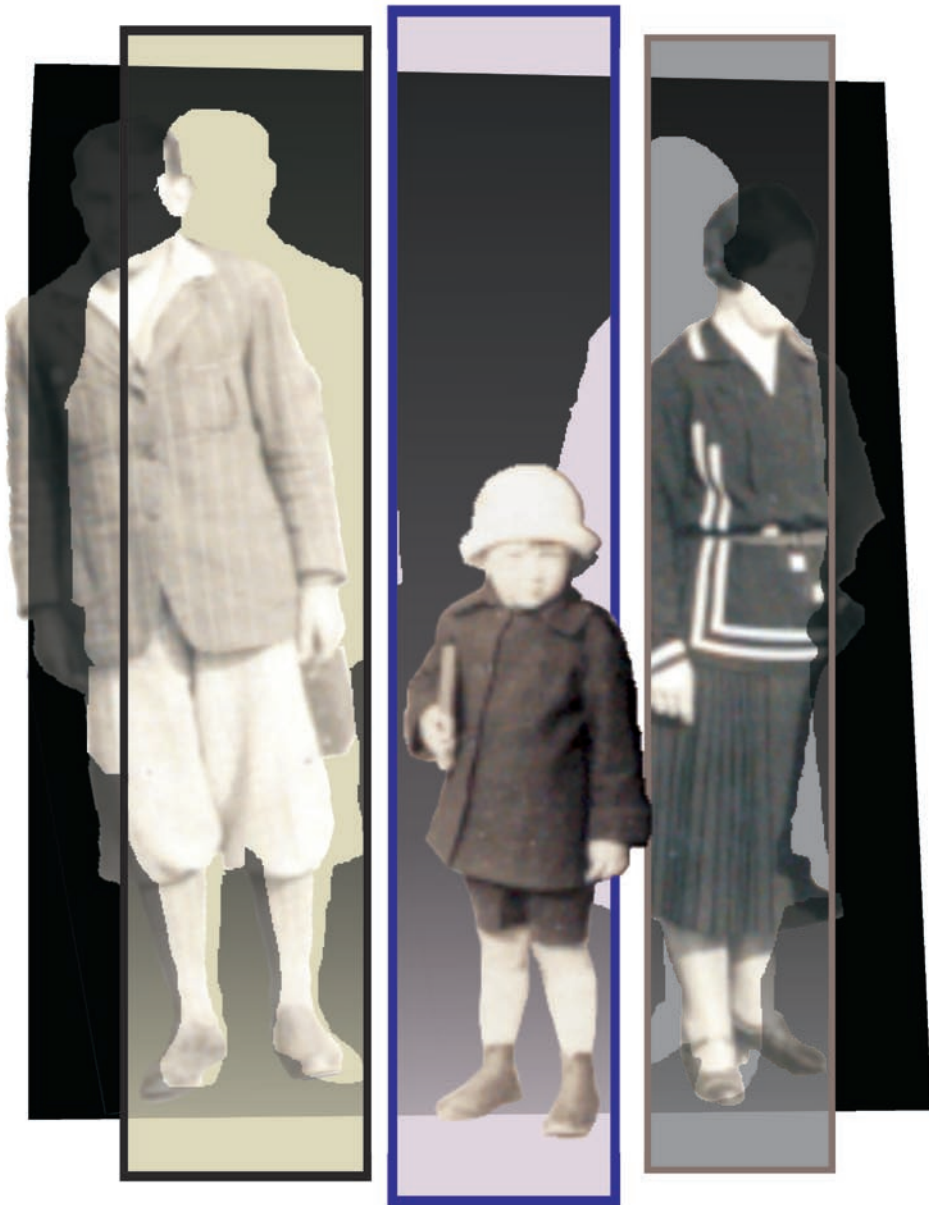
Érintős (PC-grafika, 41x21,5 cm, 2008)

Amikor 2. (PC-graf., 20x18 cm, 2000.)

6543 (PC-grafika, 34x30 cm, 2008)

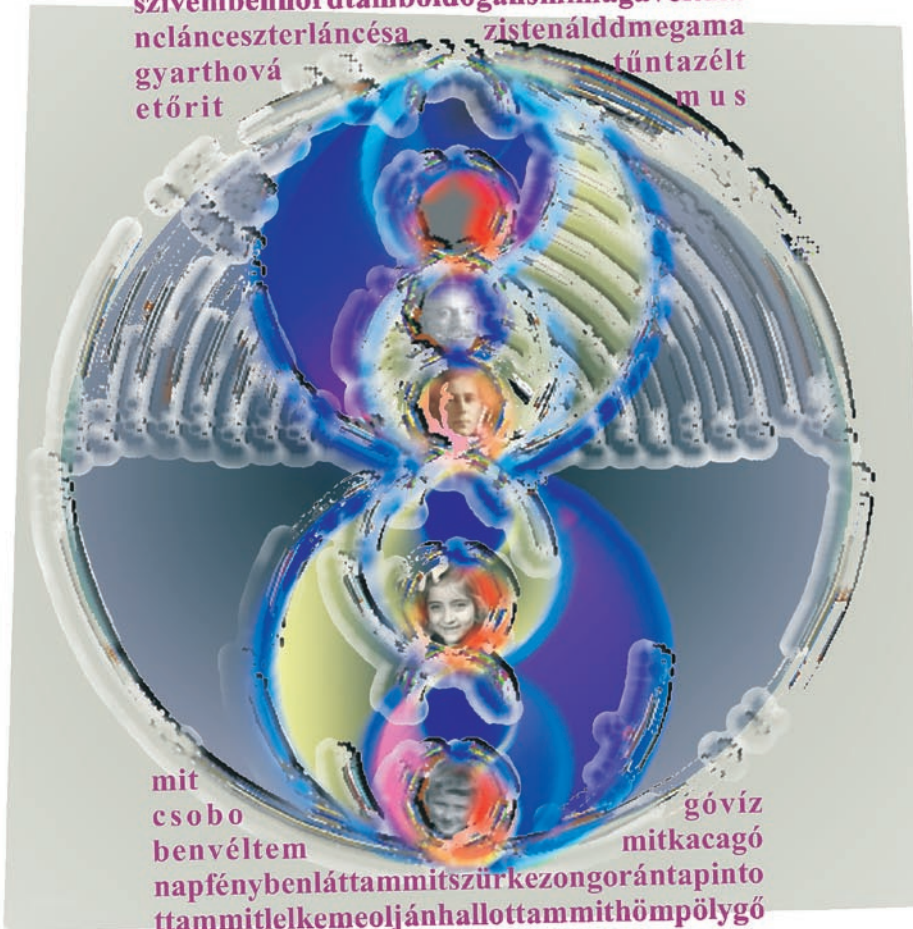
Hárman (PC-graf., 24x18,5 cm, 2003.)

Ynaanayanyaa (PC-graf., 22,5x34 cm, 2008.)

Hovátüntadallammitanyámvelemegyütszült
 smitszorongvaadottáthogymajdénisátplántál
 jammagomnakhovátüntazédesharmóniaamit
 szívembenhordtamboldogansmimagavoltalá
 nclánceszterláncésa zistenáldd megama
 gyarthová tüntazélt
 etőrit mus

mit
 csobo
 benvéltém
 napfénybenláttamitszürkezongorántapinto
 ttamitlelkemeoljánhallottammithömpölygő
 szélzúgottmitszobámfalasúgottegykoradalmi
 tcipőmlekopogotadaleltűnt...éshiábavonítoks
 zívszakasztófájdalommal...adalom...eltűntad
 alom...elúztékadallamotmegöltékadalomat...

Hovátüntadallam (PC-graf., 19x14 cm, 2001.)

R101 (PC-grafika, 70x60 cm, 1999)